

ספרים

מבחר כתבי ראובן בריינין

מאת ברוך קרוז

אולי יהיה בעתונות העברית בי אירופה, שהכניס את יפיתו של יפת כמש — סקירות על תערה בית אמנות, על תיאטרון, שיחות עם אמנים וסופרים באירופה ה" מערבית. הוא היה ראשון לניתוח הסגנון בביקורת הספרותית. עם זאת היה בעצמו קל הסגנון, הש" המש במספר לא רב ביותר של מלים ואף דרש מן האחרים שלא להרבות במליצות. הוא השיף לי פשטות, התחיל ב"הבליץ" ר הביא לעומן הבטלני רוח"הים אירופית. לשיא הגיע ב"הצופה". זה ילד השעשועים של העתונות העברית באירופה, ופיליטוני שם חינכו דור, אותו הדור שבנה את הישוב ואחרי כן את המדינה. "ה צופה", שיצא לאור רק שנה וחצי (בימי פולמוס אוגאנדה), היה עתה גם של בני העליה השניה לפני שעלו. אחרי מהפכת הנפל ברוסיה בשנת 1905 לא מצא בריינין את מקומו בעתונות העברית באירופה. הוא יצא לאמריקה וכתב בעיקר אידיש, בעל כרחו, וכוכבו דען. כל זה לא הודגש כראוי במבוא של ד. ברוך, אם כי הועלו בו דברים אחרים הנוגעים לריקנו של הסופר בריינין, מן הדברים שתודגמו חשובים ביותר הזכרו בו, הם לא הניעו אל הקורא העברי ויש בהם הרבה דברים השוררים, כאן געורי בריינין: סמלונסק ופגישותיו עם הרב הפרשן מלבי"ם ועם מיכאל הלפרן המפורסם; מוס" קות והיבביציון הראשונים; וילנה ופגישותיו עם קלמן זולמאן ואיי" זיק מאיר זיק. בין היתר מסופר על הנאום העברי הראשון, שנשא בריינין לפני כשמונים שנה במוס" קות, באסיפת היסוד של אגודת "שפה ברורה". יתכן, שהו הנאום הראשון בעברית החדשה. בו במצמד היה גם ויכוח בעברית. ראוי לציין, שדוקא מוסקוה היתה גם העיר הראשונה, שנוסד בה תיאטרון עברי וגם העיר הראי שונה שהושמע בה דיבור עברי בפומבי.

ספריית פועלים" פורסמה ספר בן שש מאות עמוד המכיל כתבים נבחרים של ראובן בריינין. בצירוף מבוא מפורט מאת ד. ברוך, מחבר המבוא מש" תדל קודם כל לסגור על בריינין משתי בחינות: ראשית להמתיק את הדיו שנמתח על בריינין בסוף ימיו, כששב מבקור במוסקוה וגר מל את ההלל על מה שראה שם, גם בנוגע ליהודים; ושנית להסביר את הבקורת הקטלנית הודועה של בריינין ב"השלח" על י. ל. גורדון. שבריינין עצמו היה לפני כן חסידו המושבע, והעיקר, שבעל המבוא, ד. ברוך, הוא חסיד מושבע של גורדון ויתר סופרי ההשכלה. אבל פרשת יחסו של בריינין ל" מוסקוה היא אפיזודה קלה, שאין להאריך בה ואינה סיפוטית לסופר עצמו, שהיה כל ימיו ציוני ועברי נאמן ועשה הרבה לתרבות ולתור עתה ומה שנוגע למאן היחס ל" גורדון, הרי באמת תלויים הדברים ויש פנים לכאן ולכאן. ודאי כהתה שירת גורדון לאור שמשו של ביא" ליק, אבל בזמנו היה גדול סופרי הדור והודו מרחף על כל ספרות ההשכלה.

עצם הסכתל אף הוא יש בו שני צדדים. מצד אחד אין לבוא בטענות, שהושפטו כמה וכמה מא" מרים ומסות של בריינין מחוסר מקום גם בכרך הגדול (תבל, למשל, שלא תבאה הקדמתו ההיסטורית של בריינין לקובץ ראשון של שירי משרותובסקי מהוצאת "ח"י שיה"); ומן הצד השני אולי כדאי היה להשמיט את חרגומי זכרונותיו ומאמריו של בריינין באידיש ולתת במקומם מאמרים מקוריים בעברית.

על כל פנים, הספר כמות שהוא מרתק, המבוא כתוב בהיבה יתירה לברינין ומתאר קלסתר מניו הוד חני בין שתי תקופות, כסופר וכ" עתונאי גם יחד. בריינין הוא אחד המועטים בין העתונאים העבריים, שהיה גם סופר, ואחד המועטים בין הסופרים העברים שהיה גם עתונאי. הוא היה האירופאי הראי שון בעתונותנו, אירופי בזמנו יותר מסוקולוב, שאמנם ידע לשונות אבל יצא לאידיה של אירופה ה" מערבית רק באיחור זמן אחרי בריינין. בריינין היה הראשון, ר

בסוף הספר לוח מפורט של תאריכים בחי בריינין מאת ז'ח מן פייזל, מתברר, שבנעוריו למד בריינין חקלאות בבית"סר רוסי לאגרונומית.